

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów - recenzja

Author: Wincenty Myszor

Citation style: Myszor Wincenty. (2010). Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów - recenzja. "Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne" (T. 43, z. 2 (2010), s. 448-449).

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Jan Chryzostom, *Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów*, przekład i opracowanie Jan Iluk, [ks. Grzegorz Szamocki, *Wprowadzenie do Listu św. Pawła do Galatów*, Jan Iluk, *Chryzostomowy Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów*], Wydawnictwo WAM, Kra-ków 2008, 152 s. (Źródła Myśli Teologicznej 47)

Tom 47 Źródeł Myśli Teologicznej otwiera mniej typowy dla tej serii wydawniczej rodzaj wstępu. Zbędny, moim zdaniem, „wstęp” do samego Listu do Galatów, osobny wstęp tłumacza do dzieła Jana Chryzostoma oraz bardzo cenny i potrzebny komentarz bieżący do tekstu tłumaczenia Jana Iluka. Materiał informacyjny o Liście do Galatów mógł się znaleźć (i faktycznie czasami się znajduje) w komentarzu do dzieła Jana Chryzostoma. Tłumacz zaopatrzył przekład w indeks rzeczowy, także biblijny oraz imion i nazw. A nadto zestawiał aforyzmy św. Jana Chryzostoma cytowane w *Komentarzu* (por. s. 137). Nasuwa się pytanie, czy to są oryginalne aforyzmy Jana Chryzostoma, czy też cytaty obiegowych powiedzeń stosowanych w ówczesnej retoryce. Ze wstępu autorstwa Jana Iluka można wyczytać, że komentarz do Listu św. Pawła do Galatów powstał w środowisku judeochrześcijańskim. Określenia stosunku do judaizmu i judeochrześcijaństwa wymagał sam List do Galatów. Biorąc to pod uwagę, trzeba inaczej ocenić stosunek Jana Chryzostoma do Żydów. Często przypisuje się Janowi Chryzostomowi „wzorcowy” chrześcijański antysemityzm. Jeśli jednak chodziło o polemikę, to była to polemika o charakterze religijnym (a więc ewentualnie antyjudajizm, a nie antysemityzm), a w szczególności polemikę przeciw specyficznej formie judeochrześcijaństwa, ale nie wprost przeciw Żydom. We wstępie i komentarzu Iluka warto zwrócić uwagę na ujawnienie retorycznego tła i kontekstu wypowiedzi Chryzostoma. Teologowie, czytając Ojców Kościoła, zapominają czasem o tym, że patrystyczne wypowiedzi zostały wygłoszone i zredagowane według zasad obowiązujących w danej epoce, a więc uwzględniały także zasady retoryki. W komentarzu do tłumaczenia pojawia się bardzo ciekawe dla historyka zagadnienie, którego jednak – jak się wydaje – niezbyt wyraźnie uświadomił sobie tłumacz: w jakim stopniu

komentarz Jana Chryzostoma uwzględnia religijną sytuację chrześcijan, judeochrześcijan i Żydów w IV w. w Antiochii. Z wypowiedzi Chryzostoma wynika czasami bardzo wyraźnie, że akcentuje pewne aspekty Listu do Galatów, które są aktualne w wieku IV. Częściowo uchwycił to tłumacz, odwołując się do swojego opracowania *Żydowska polityka* (por. np.: s. 39, przypis 26; s. 49, przypis 65 itd.). Historycznie pojawia się tu także problem misji chrześcijańskiej wśród Żydów IV w. (por. s. 76, przypis 55; s. 78, przypis 66; s. 116, przypis 18). Tłumacz w pracy nad przekładem wykorzystał sporo literatury przedmiotowej. Lekturę tego przekładu można więc prowadzić razem z przeglądem „stanu badań” poszczególnych zagadnień. Cytowanej literatury nie da się sprawdzić w całości. Trzeba zaufać tłumaczowi, że cytuje „z pierwszej ręki”. Zdarzył się jednak i błąd, który tu chciałbym poprawić: s. 99, przypis 68, pod koniec podaje tłumaczenia z gnostyckiego *Tractatus Tripartitus* (polskie tłumaczenie podaje: *Traktat trójdzielny*), a więc zamiast *Nag Hammadi Studies* winno być *Nag Hammadi Codex*, czyli NHC I, 5, p.132,21-133,1; w 2008 istniało już polskie tłumaczenie całego kodeksu, por. *Studia Antiquitatis Christianae Series Nova* 7; cytat został zresztą przytoczony „dla ozdoby” i erudycji, bez żadnego związku z wypowiedzią Jana Chryzostoma. *Komentarz* Jana Chryzostoma może zainspirować badania nie tylko myśli teologicznej tego Ojca Kościoła, zwłaszcza nauki o usprawiedliwieniu, znaczeniu prawa, antropologii teologicznej, ale także razem z innymi dziełami biblijnymi Antiocheńczyka służyć jako źródło historyczne dla poznania historii chrześcijaństwa w greckiej i syryjskiej Antiochii IV w. Wzorem takiego opracowania może być napisana swego czasu przez W. Cerana praca o społeczności rzemieślników antiocheńskich, między innymi na podstawie mów Jana Chryzostoma (*Rzemieślnicy i kupcy w Antiochii i ich ranga społeczna*, Wrocław 1969).